

prav nebo žádosti o pomoc.

Česká republika prošla dobou 40 let totalitního režimu. Není třeba zdůrazňovat, že toto období bylo devastující vedle mnoha oblastí také pro úroveň kvality pozitivního práva, úpravu péče státu o oběť nevyjímaje. Ani faktické zacházení s oběťmi ze strany soudu nebo policie nesplňovalo kritéria běžná v zemích na západ od nás. Tuto nelichotivou situaci začala naše země po roce 1989 pomalu odstraňovat.

K velmi důležitému kroku na cestě České republiky mezi státy s vyspělým přístupem k obětem trestných činů došlo v roce 1997, kdy byl přijat zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně některých zákonů. Zákon upravuje kompenzaci v případě utrpění újmy na zdraví. Po jeho přijetí pak v říjnu roku 1999 nestálo nic v cestě k přistoupení k Evropské úmluvě o kompenzaci obětem trestných činů.

Zákon stanoví poměrně mnoho povinností, které žadatel musí splnit, aby obdržel byť jen částečnou peněžitou pomoc. Zvláště požadavek, aby oběť doložila žádost o peněžitou pomoc posledním rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení je možné považovat za přehnaný. Je otázkou, zda se oběť vůbec dozví, které rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení je poslední, a zda má k dispozici takové prostředky a možnosti, aby splnila všechny požadavky nutné k tomu, aby žádost o poskytnutí pomoci byla úspěšně projednána.¹¹⁰

Také je nutné brát v úvahu to, že fyzický nebo psychický stav oběti nemusí být vždy v pořádku. Z tohoto pohledu potom roční prekluzivní lhůta k podání žádostí nemusí být dostatečná. De lege ferenda by za úvahu stálo zavedení možnosti pro případ zvlášť mimořádných okolností tuto lhůtu prodloužit.

U poškozeného v trestním řízení došlo k mírnému zlepšení jeho postavení v několika ohledech. Nemajetný poškozený má právo na bezplatné zastoupení zmocněncem, dispoziční oprávnění poškozeného rozhodovat o tom, jestli dojde nebo nedojde k trestnímu stíhání bylo omezeno, za určitých podmínek má poškozený právo žádat informace o tom, že obviněný bude propuštěn nebo že uprchl, bylo zrušeno omezení účasti poškozeného v hlavním líčení a veřejném zasedání u krajského soudu jako soudu prvního stupně a také byly podrobněji upraveny možnosti zajištění nároku poškozeného na náhradu škody. Trestní řád mimo to upravuje odklony – tento důležitý prvek svou neformálností mnohdy usnadňuje a zrychluje cestu k nápravě. De lege ferenda lze uvažovat např. o návrhových deliktech nebo soukromé trestní žalobě.